

Prikazi, izvještaji, bilješke.

Važnije odredbe i rješenja sv. Stolice u Acta Apostolicae Sedis g. 1928.

Priopćio: Dr. I. A. Ruspini.

I. O ispovijedima redovnica. Na Odbor za aut. tumačenje Zakonika stavljeni su o toj stvari ovi upiti: 1. da li je samo nedopuštena, ili pako nevaljana ispovijed redovnica, koja se obavlja izvan mjesta, što ih navodi kan. 522.¹ i odgovor od 4. novembra 1920.²; 2. da li izraz »a d e a t« kanona 522. valja shvatiti tako, da ispovjednika ne smije sama redovnica pozvati u mjesta zakonito određena za ispovijedanje ženskinja ili redovnica.

Odgovor Odbora od 28. decembra 1928. glasi³: »Ad I. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam. Ad II. Negative.«

Odgovor na I. pitanje temelji se na tom, što je odnosna ispovijed redovnice valjana jedino snagom kanona 522., pak je zato njena valjanost i uvjetovana svima okolnostima, što ih taj kanon traži; dakle i okolnošću mjesta.

---

¹ Can. 522.: »Si non obstante praescripto can. 520, 521, aliqua religiosa, ad suae conscientiae tranquillitatem, confessarium adeat ab Ordinario loci pro mulieribus approbatum, confessio in qualibet ecclesia vel oratorio etiam semi-publico peracta, valida et licita est, revocato quolibet contrario privilegio; neque Antistita id prohibere potest aut de ea re inquirere, ne indirecte quidem; et religiosae nihil Antistitiae referre teneantur«.

² AAS, XII, 575.: »Utrum verba canonis 522: »confessio in qualibet ecclesia vel oratorio etiam semi-publico peracta valida et licita est«, ita intelligenda sint, ut confessio extra ea loca peracta non tantum illicita, sed etiam invalida sit. Resp.: Can. 522. ita est intelligendus, ut confessiones, quas ad suae conscientiae tranquillitatem peragunt apud confessarium ab Ordinario loci pro mulieribus approbatum, licitae et validae sint, dummodo fiant in ecclesia vel oratorio etiam semipublico, aut in loco ad audiendas confessiones mulierum legitime destinato«.

³ AAS, XX, 61.

Odgovor na 2. pitanje temelji se na tom, što izraz »*ad e a t*« kanona 522. znači pristupanje k svećeniku na ispovijed, a to čini i redovnica, koja pristupa na ispovijed svećeniku u zakonitom mjestu, kamo ga je sama pozvala. Za ovo govori i očita tendencija Zakonika, a ta je, da se redovnicama što više omoguće ispovijedi, koje se obavljaju radi umirenja savjesti.

II. O određenju u smrtnoj pogibelji. Na Odbor za aut. tumačenje Zakonika stavljen je ovaj upit: da li se određenje (od cenzura) u smrtnoj pogibelji prema kanonu 882.⁴ ograničuje na nutarnji sud, ili pako proteže i na spoljašnji sud.

Odgovor Odbora od 28. decembra 1928. glasi⁵: »*Affirmative ad primam partem, negative ad secundam*«.

Kanon 882. govori samo o određenju u ispovijedi, kako pokazuje fraza »*licet ad confessiones non approbati... etiamsi praesens sit sacerdos approbatus*«, nadalje fraza »*quoslibet poenitentes*« i konačno fraza »*a quibusvis peccatis*«. To pokazuje i fraza »*ad normam can. 2254, § 1.*« kanona 2252., koji o istoj stvari radi, jer kanon 2254, § 1. (*saltem per... confessarium*) upućuje na određenje dano u ispovijedi. Upitna je dakle vlast odrešitelju dana za nutarnji sud, i to sakramentalni, pak se ima, prema kanonu 202.,⁶ rabiti u nutarnjem sudu u ispovijedi i ne vrijedi za spoljašnji sud. Na ovom temelji se nazočni odgovor Odbora.

Ne protivi se rečenom kanon 2251.,⁷ jer i po njemu može poglavar cenzuru (javnu) odrešenu u nutarnjem sudu, urgirati u spoljašnjem sudu sve do određenja u spoljašnjem sudu, osim ako se određenje, dano u nutarnjem sudu, razložno premijeva ili dokaže. Može ju urgirati i u tom slučaju (t. j. kada se određenje dano u nut. sudu razložno predmijeva ili dokaže), ako krivac ne će da dade zadovoljštinu i popravi sablazan na način, koji odredi poglavar spoljašnjeg suda.

III. O ženitbenim oprostima. Na Odbor za aut. tumačenje Zakonika stavljen je upit: Da li riječi »*pro casibus occul-*

⁴ Can. 882.: »*In periculo mortis omnes sacerdotes, licet ad confessiones non approbati, valide et licite absovunt quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis aut censuris, quantumvis servatis et notoriis, salvo praescripto can. 884, 2252*«.

⁵ AAS, XX, 61.

⁶ »*Actus iurisdictionis... collatae pro foro externo, valet quoque pro foro interno, non autem e converso*«.

⁷ »*Si absolutio censurae detur in foro interno, absolutus, remoto scandalo, potest uti talem se habere etiam in actibus fori externi; sed, nisi concessio absolutionis probetur aut saltem legitime praesumatur in foro externo, censura potest a Superioribus fori externi, quibus reus parere debet, urgeri, donec absolutio in eodem foro habita fuerit*«.

tis« kanona 1045, § 3.⁸ označuju samo smetnje, koje su tajne i po svojoj prirodi i po prilikama, ili pako i smetnje, koje su po svojoj prirodi javne a po prilikama tajne.

Odgovor Odbora od 28. decembra 1928. glasi:⁹ »Negative ad primam partem, affirmative ad secundam«.

Odgovor se temelji na tom, što je drugo »impedimentum occultum«, a opet drugo »casus occultus«. Što je »impedimentum occultum«, razabire se iz kan. 1937.¹⁰ Što je pako »casus occultus«, razabire se iz kan. 2197.¹¹ Kako kan. 1045, § 3. ne veli »pro impedimentis occultis« već veli »pro casibus occultis«, to se odnosna vlast župska, običnog svećenika i ispovijednika proteže i na smetnje, koji su doduše po svojoj prirodi javne, ali su po prilikama, t. j. u smislu kanona 2197., tajne.

IV. O sublegovanju za prisustvovanje kod sklapanja ženidbe.

Na Odbor za aut. tumačenja Zakonika stavljeni su ovi upiti: 1. da

⁸ »In iisdem rerum adjunctis, eadem facultate gaudeant omnes de quibus in can. 1044, sed solum pro casibus occultis in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, vel nonnisi cum periculo violationis secreti.« — O kojima se slučajevima govori, kazuje kan. 1045.: »§ 1. Possunt Ordinarii locorum, sub clausulis in fine can. 1043 statutis, dispensationem concedere super omnibus impedimentis de quibus in cit. can. 1043, quoties impedimentum detegatur, cum iam omnia sunt parata ad nuptias, nec matrimonium, sine probabili gravis mali periculo, differri possit usquedum a Sancta Sede dispensatio obtineatur. § 2. Haec facultas valeat quoque pro convalidatione matrimonii iam contracti, si idem periculum sit in mora nec tempus suppetat recurrendi ad Sanctam Sedem.« — Kanon 1044., na koji upućuje kanon 1045., § 3., glasi: »In iisdem rerum adjunctis de quibus in can. 1043 (t. j. u slučaju smrtne pogibelji) et solum pro casibus in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, eadem dispensandi facultate pollet tum parochus, tum sacerdos qui matrimonio, ad normam can. 1098, n. 2. assistit, tum confessarius, sed hic pro foro interno in actu sacramentalis confessionis tantum«.

⁹ AAS, XX, 61.

¹⁰ »Publicum censeatur impedimentum quod probari in foro externo potest; secus est occultum.

¹¹ »Delictum est: 1°. Publicum, si iam divulgatum est aut talibus contigit seu versatur in adjunctis ut prudenter iudicari possit et debeat facile divulgatum iri; 2°. Notorium notorietate iuris, post sententiam indicis competentis quae in rem iudicatam transierit aut post confessionem delinquentis in iudicio factam ad normam can. 1750; 3°. Notorium notorietate facti, si publice notum sit et in talibus adjunctis commissum, ut nulla tergiversatione celari nulloque iuris suffragio excusari possit; 4°. Occultum, quod non est publicum; occultum materialiter, si lateat delictum ipsum; occultum formaliter, si eiusdem imputabilitas«.

li kapelan, koji je prema kan. 1096. § 1.¹² od mjesnog Ordinarija ili župnika dobio opće ovlaštenje za prisustvovanje kod sklapanja ženidbe, može drugog određenog svećenika subdelegirati za prisustvovanje kod sklapanja određene ženidbe; 2. da li mjesni Ordinarij ili župnik, koji je određenog svećenika delegovao za prisustvovanje kod sklapanja određene ženidbe, može njemu dati i ovlaštenje, da drugoga određenoga svećenika deleguje (subdelegatio) za prisustvovanje kod sklapanja dotične ženidbe.

Odgovor Odbora od 28. decembra 1928. glasi:¹³ »Affirmative ad utrumque«.

Odgovor se temelji na kan. 199, §§ 3. i 4.¹⁴ Stoji doduše, da prisustvovanje nije čin jurisdikcije, ali se na prisustvovanje, u pomanjkanju zasebnih propisa, opravdano primjenjuju propisi o jurisdicciji,¹⁵ kako je to bivalo i u ranijem pravu.

V. Nadležnost u ženitbenim parnicama. Na kongregaciju S. Officii stavljeni su o toj stvari ovi upiti: 1. da li može u ženitbenim parnicama nekatolik, bio kršten ili nekršten, biti tužiteljem; 2. da li je u svim ženitbenim parnicama između katoličke i nekatoličke stranke, bila ova krštena ili nekrštena, koje budu kakogod iznešene pred sv. Stolicu, isključivo nadležna kongregacija S. Officii.

Odgovor od 18. januara 1928. glasi:¹⁶ »Ad I. Negative, seu standum Codici I. C., praesertim can. 87. Siquidem autem speciales occurrant rationes ad admittendos acatholicos ut actores in huiusmodi causis, recurrendum ad Supremam Sacram Congregationem Sancti Officii in singulis casibus. Ad II. Affirmative, habita praesertim ratione can. 247 § 3., et salvo praescripto can. 1557 § 1, 1°.

¹² »§ 1. Licentia assistendi matrimonio concessa ad normam can. 1095, § 2, dari expresse debet sacerdoti determinato ad matrimonium determinatum, exclusis quibuslibet delegationibus generalibus, nisi agatur de vicariis cooperantibus pro paroecia cui addicti sunt; secus irrita est.« — Can. 1095, § 2.: »Parochus et loci Ordinarius qui matrimonio possunt valide assistere, possunt quoque alli sacerdoti licentiam dare ut intra fines sui territorii matrimonio valide assistat.«

¹³ AAS, XX, 61—62.

¹⁴ »§ 3. Potestas delegata ad universitatem negotiorum ab eo qui infra Romanum Pontificem habet ordinariam potestatem, potest in singulis casibus delegari. § 4. In aliis casibus potestas iurisdictionis delegata subdelegari potest tantummodo ex concessione expresse facta...«

¹⁵ Can. 20.: »Si certa de re desit expressum praescriptum legis... norma sumenda est... a legibus latis in similibus...«

¹⁶ AAS, XX, 75.

Odgovor na 1. pitanje temelji se na kan. 87. Zakonika,¹⁷ po kojemu prava crkvenih članova, a među ta spada i pravo tužiti pred crkvenim sudom, ne uživaju nekršteni, a ni oni kršteni, koji su herezom ili šizmom spoljašno prekinuli zajednicu sa Crkvom.

Kod nas se od pamtivjeka pripuštaju nekatolici kao tužitelji u ženidbenim parnicama. Taj je običaj teško ukinuti, jer se tomu protive jaki crkveno-politički razlozi, budući da kod nas crkveni sudovi u ženidbenim parnicama sude i za građansko područje. — Vrijedi stoga za taj naš običaj ustanova kanona 5. Zakonika.¹⁸ Ne treba se dakle kod nas u svakom pojedinom slučaju obraćati na kongregaciju S. Officii.

Odgovor na 2. pitanje temelji se na kan. 247, § 3 Zakonika,¹⁹ po kojemu je kongregacija S. Officii isključivo nadležna o svima pitanjima, koja se tiču zabrane mješovite vjere ili zapreke razlike vjere.

Kan. 247, § 3 i nazočni odgovor kongregacije S. Officii ne poriču nadležnosti prvomolbenim sudovima mjesnih Ordinarija u mješovitim ženidbenim parnicama, kako jasno pokazuje kan. 1964.²⁰ Zakonika, a ne poriču je ni prizivnim sudovima izvan rimske kurije. Nadležnost je dakle kongregacije S. Officii u tim parnicama isključiva samo obzirom na druge oblasti rimske kurije.

¹⁷ »Baptismate homo constituitur in Ecclesia Christi persona cum omnibus christianorum iuribus et officiis, nisi ad iura quod attinet, obstet obex, ecclesiasticae communionis vinculum impediens, vel lata ab Ecclesia censura«.

¹⁸ Vigentes in praesens contra horum statuta canonum consuetudines sive universales sive particulares, si quidem ipsis canonibus expresse reprobentur, tamquam iuris corruptelae corrigantur, licet sint immemorabiles, neve sinantur in posterum reviviscere; aliae, quae quidem centenariae sint et immemorabiles, tolerari poterunt, si Ordinarii pro locorum ac personarum adjunctis existiment eas prudenter submoveri non posse; ceterae suppressae habeantur, nisi expresse Codex aliud caveat«.

¹⁹ »Ipsa (t. j. Congregatio S. Officii) sola eognoscit ea, quae sive directe sive indirecte, in iure aut in facto, circa privilegium, uti aiunt, Paulinum et matrimonii impedimenta disparitatis cultus et mixtae religionis versantur; item ad eam spectat facultas dispensandi in hisce impedimentis. Quare quaelibet huiusmodi quaestio ad hanc Congregationem est deferenda, quae tamen potest, si ita censeat et casus ferat, quaestionem remittere ad aliam Congregationem vel ad Tribunal Sacrae Romanae Rotae«.

²⁰ »In aliis causis matrimonialibus iudex competens est iudex loci in quo matrimonium celebratum est aut in quo pars conventa vel, si una sit acatholica, pars catholica domicilium vel quasi-domicilium habet«.

NB. Mi smo u našoj raspravi »Sudska nadležnost kongr. S. Officii u vinkularnim ženidbenim parnicama« (Bogoslov. Smotra, XVI, 132, 140—144) predaleko pošli, kada smo ustvrdili, da je nadležnost kongregacije S. Officii u tim parnicama isključiva i obzirom na prizivne sudove izvan rimske kurije. Pozivali smo se pri tom na kan. 247, § 2²¹ Zakonika i na gornje riješenje kongregacije S. Officii od 18. januara 1928. No kan. 247, § 2 sadrži poseban propis za stanovite kaznene parnice, pak se stoga ne može protegnuti na druge; a spomenuto riješenje kongregacije S. Officii govori samo o parnicama, koje se na osnovu priziva u Rimu raspravljaju te izriče prema tomu samo isključivu nadležnost kongregacije S. Officii obzirom na ostale rimske oblasti.

Iznimka, što ju odgovor na 2. pitanje navodi rečenicom »*salvo praescripto can. 1557, § 1, 1°*«, tiče se parnica vrhovnog državnog glavarara, njegove djece i neposrednog nasljednika u vrhovnoj vlasti.²²

VI. Sporazum između sv. Stolice i Čehoslovačke Republike.

U AAS, XX, 65—66 objelodanjen je izvorni (francuski) tekst Sporazuma, nazvan »*modus vivendi*«, između sv. Stolice i Čehoslovačke Republike. Stupio je na snagu dne 2. februara 1928.

U Bogoslovskoj Smotri, XVI, 223—225, priopćili smo hrvatski prijevod toga Sporazuma.

VII. Forma sklapanja ženidbe. Na Odbor za aut. tumačenje Zakonika stavljen je o toj stvari ovaj upit: da li treba kan. 1098. tako shvatiti, da se odnosi samo na fizičku odsutnost mjesnog župnika ili Ordinarija.

Odgovor od 10. marta 1928. glasi:²³ »*Affirmative*«. Taj se odgovor temelji na frazi »*Si haberi vel adiri nequeat sine gravi incommodo parochus vel Ordinarius vel sacerdos delegatus*« kanona 1098. Zakonika,²⁴ koja

²¹ »*Judicat (t. j. Congregatio S. Officii) de iis delictis quae sibimet secundum propriam eiusdem legem reservantur, cum potestate has criminales causas videndi non solum in gradu appellationis a tribunali Ordinarii loci, sed etiam in prima instantia, si directe ad ipsam delatae fuerint*«.

²² Can. 1557.: »§ 1. *Ipsius Romani Pontificis dumtaxat jus est iudicandi: 1°. Eos qui supremum tenent populorum principatum horumque filios ac filias eosve quibus ius est proxime succedendi in principatum*«. — Can. 1962.: »*Causas matrimoniales ad eos spectantes de quibus in can. 1557, § 1, n. 1, illa Sacra Congregatio vel illud Tribunal aut specialis ea Commissio exclusive cognoscet, cui eas toties quoties Summus Pontifex delegaverit*...«

²³ AAS, XX, 120.

²⁴ »*Si haberi vel adiri nequeat sine gravi incommodo parochus vel Ordinarius vel sacerdos delegatus qui matrimonio assistant ad normam*

»sensu obvio« označuje samo fizičke iliti materijalne smetnje, zbog kojih je nemoguće i strankama da podu do nadležnog crkv. organa i ovomu organu da pode do njih.

Ne vrijedi dakle ustanova kanona 1098. za slučajeve, gdje je samo juridička smetnja, t. j. gdje građanski zakon pod teškom kaznom crkvenom organu zabranjuje prisustvovanje.²⁵

VIII. Zabranjene mješovite ženidbe. Na Odbor za autentično tumačenje Zakonika stavljen je o toj stvari ovaj upit: da li je kanonom 1102 § 1 opozvana dozvola pasivno prisustvovati zabranjenim mješovitim ženidbama, što ju je sv. Stolica nekim krajevima bila dala.

Odgovor od 10. marta 1928. glasi:²⁶ »Affirmative«. Taj odgovor temelji se na kan. 1102, § 1,²⁷ koji za valjanost svakoga mješovitog braka traži aktivno prisustvovanje.

Po općem pravu, koje je vrijedilo do dekreta »Ne temere«, nije župnik smio da prisustvuje zabranjenom mješovitom braku, t. j. braku između katolika i nekatolika (krštenog, nekrštenog), za koji nije bio dobiven oprost od zabrane mješovite vjere odnosno od zapreke razlike vjere. Nezabranjenom mješovitom braku, t. j. takovomu, za koji je bi podijeljen potrebni oprost od zabrane mješovite vjere odnosno od zapreke razlike vjere, smio je župnik da prisustvuje, ali po općem pravu bez vjerskih obreda. Za neke je krajeve sv. Stolica dopustila, da župnik smije uz vjerske obrede prisustvovati nezabranjenom mješovitom braku, a samo pasivno zabranjenom mješovitom braku.²⁸ U nijednom pako kraju nije župnik smio da zabranjenom mješovitom braku aktivno prisustvuje.

Dekretom »Ne temere« od 2. aug. 1907.²⁹ uvedeno je aktivno prisustvovanje župnikovo kao bitno i za zabranjene mješovite brakove. Uslijed toga nije župnik više smio (ni) u onim krajevima,

canonum 1095, 1096: 1°. In mortis periculo validum et licitum est matrimonium contractum coram solis testibus; et etiam extra mortis periculum, dummodo prudenter praevideatur eam rerum conditionem esse per mensem duraturam«.

²⁵ Ispor. Vidal, Jus can., V, nr. 546—548.

²⁶ AAS, XX, 120.

²⁷ »In matrimoniis inter partem catholicam et partem acatholicam interrogationes de consensu fieri debent secundum praescriptum can. 1095, § 1, n. 3«. — Can. 1095.: »§ 1. Parochus et loci Ordinarius valide matrimonio assistant: ... 3°. Dummodo neque vi neque metu gravi constricti requirant excipientque contrahentium consensum«.

²⁸ Za Ugarsku, Hrvatsku i Slavoniju brevom Grgura XVI. »Quas vestro« i Instrukcijom kardinala Lambruschini od 30. aprila 1841. — U navedenim zemljama nije uopće kod mješovitih brakova potrebno bilo ad valorem ikakovo prisustvovanje župnika.

²⁹ Art. IV, § 3 i art. XI, §§ 1. 2.

gdje je ranije dopušteno bilo pasivno prisustvovanje, da zabranjenim mješovitim brakovima uopće prisustvuje, jer pasivno prisustvovanje nije dostajalo za valjanost braka, a za aktivno prisustvovanje nije nikada imao dopuštenja.

Dekretom kongregacije S. Officii od 21. juna 1912.³⁰ uvela je sv. Stolica pasivno prisustvovanje župnika kao dostatno (ad valorem) i dopušteno za zabranjene mješovite brakove u onim krajevima, u kojima je pred dekretom »*Ne temere*« župnik smio da takovim brakovima pasivno prisustvuje.

Kanonom 1102, § 1³¹ opet je za zabranjene mješovite brakove uvedeno kao bitno aktivno prisustvovanje župnika, pak je time ukinuto ranije dopuštenje, što ga je sv. Stolica nekim krajevima dala bila: t. j. dopuštenje, da župnik smije zabranjenom mješovitom braku pasivno prisustvovati. Prema tomu kazuje nazočni odgovor Odbora ne samo to, da je danas kod zabranjenih mješovitih brakova pasivno prisustvovanje nedostatno za valjanost braka, već i to, da župnik sklapanju takovih brakova uopće ne smije da prisustvuje.

IX. Konkordat između sv. Stolice i Portugalske Republike.

Dne 15. aprila 1925. sklopljen je u Rimu konkordat između sv. Stolice i Portugalske Republike, koji je u Rimu dne 3. maja 1925. ratifikovan. Acta Apostolicae Sedes, XX, 129—133 donose izvorni talijanski i portugalski tekst toga konkordata, kojim se raniji iz godine 1886. u nekim točkama mijenja i popunjuje. Navodimo sadržaj pojedinih članaka.

Čl. I. Nadbiskupija Goa povećava se otokom Diu i jednim dijelom biskupije Damao. Nadbiskup pridržaje naslov patrijarhe, a zove se od sada »nadbiskup Goe i Damao«.

Čl. II. Drugi dio biskupije Damao pripaja se nadbiskupiji Bombay, koja inače ostaje nepromijenjena.

Čl. III. Nadbiskup bombay-ski biti će izmjenično Portugizac i Britanac. Portugijski župnici sv. Franje Žaverskoga i Naše Gospe od Slave u Bombay-u biti će, durante munere, tajni papinski komornici.

Čl. IV. i V. Određuje se odnosno predvida novo razgraničenje drugih biskupija. Gdje je do sada bio portugijski kler, ostaje i nadalje.

Čl. VI. Kod popunjavanja biskupskih stolica: Goa, Cochim, Meliapor i Macao odabire sv. Stolica kandidata i saopćuje njegovo ime predsjedniku Republike. Ovaj predlaže toga kandidata sv. Stolicu, ako ne ima protiv njega poteškoće političke prirode. — Smatra se, da predsjednik pristaje na kandidata, ako se ne izjavi u roku od 2 mjeseca, otkako mu je saopćenje dostavljeno. Proglasa-

³⁰ AAS, IV, 443. — Vd. i rješenje kongr. S. Officii od 2.—5. aug. 1916. (AAS, VIII, 316).

³¹ Cit. u op. 27.

šenje imenovanja biva istodobno sa strane Sv. Stolice i državne vlasti. Do toga časa drži se stvar tajnom.

Čl. VII. Kod popunjavanja biskupskih stolica: Bombay, Mangalor, Quilon i Trichinopoly odabire sv. Stolica kandidata i saopćuje njegovo ime predsjedniku Republike. Ovaj predlaže toga kandidata sv. Stolici u roku od mjesec dana. Proglašenje imenovanja biva na način naznačen u čl. VI.

Čl. VIII. Izvan područja svoje biskupije potpadaju vjernici mjesnom Ordinariju prema propisu crkvenoga Zakonika.³²

Čl. IX. Ukidaju se sve ranije odredbe (crkvene, građanske), koje se kose s ovim konkordatom.³³

X. Svjetovnjaci i doktorat kanonskog prava. Na upit: »da li svjetovnjaci (laici), koji nijesu svršili redovni tečaj skolastičke filozofije, smiju i mogu u smislu propisa enciklice »Pascendi«³⁴ i rješenja kongregacije de Seminariis et Studiorum Universitatibus³⁵ polučiti doktorat kanonskog prava«, odgovorila je ista kongregacija dne 11. aprila 1928.: »Affirmative«.³⁶

Odgovor temelji se na tom, što je redovni filozofski tečaj propisan samo za klerike,³⁷ pak se zato posve prirodno i propis ency-

³² Za razumijevanje ovoga članka može da posluži rješenje kongregacije de Sacramentis, Goana et Aliarum, od 2. juna 1910. (AAS, II, 447): »Vi legum inter Apostolicam Sedem et Regem fidelissimum Lusitaniae concordatarum, circa exercitium juris regii patronatus in nonnullis diocesis Indiarum Orientalium, sancitum fuit ut quoad plures fideles jurisdictione quorundam Ordinarium ea in regione sit personalis, non solum quia praefatis Ordinariis data est jurisdictione exclusiva et exempta in certa loca extra territorium continuatum propriae diocesis et intra territorium alterius diocesis sita, sed etiam quia ob factam mutationem domicilii ab una diocesi in aliam, jurisdictione, sui cuiusque Ordinarii in subditum migrantem non amittitur.« — Ukinuta je dakle sada dojakošnija dvostruka jurisdikcija, t. j. jurisdikcija dvaju Ordinarija na istom području.

³³ Raniji dakle konkordat iz god. 1886. ostaje na snazi, koliko mu se novi ne protivi.

³⁴ Encycl. Pii X. »Pascendi« dd. 8. Sept. 1907.: »Theologiae ac Juris Canonici Laurea nullus in postea donetur, qui statum curriculum in scholastica Philosophia antea non elaboraverit.«

³⁵ Congr. de Semin. et Studior. Universitatibus dd. 27. April. 1927. (AAS, XIX, 194): »Utrum praescriptio in Litteris Encyclicis »Pascendi« (8. Septem. 1907.) contenta hisce verbis: »Theologiae ac Juris Canonici Laurea... (etc.) adhuc vigeat«. Resp.: »Affirmative«.

³⁶ AAS, XX, 157.

³⁷ Cod. can. 1365.: »§ 1. In philosophiam rationalem cum affinis disciplinis alumni per integrum saltem biennium incumbant. § 2. Cursus theologicus saltem integro quadriennio contineatur...« — Encyclica »Pascendi«: »... qui statum curriculum in scholastica Philosophia antea non elaboraverit.«

klice »Pascendi« i savezno rješenje kongregacije de Seminariis et Studiorum Universitatibus primjenjuje samo na nje.

XI. O duhovnim vježbama prije redenja. Na upit (vrhbosanskog Ordinarija): *An mens sit legislatoris ut praescriptum can. 1001 § 1. ad amissim servetur in casu, in quo alicui omnes ordines sacri brevissimo tempore, ex. gr. spatio unius mensis, conferantur*« odgovorila je Kongregacija de disciplina Sacramentorum dne 27. april. 1928.:³⁸ »Stetur can. 1001 § 1, idest si qui intra semestre, vel etiam spatio unius mensis ad plures ordines majores promovendi sint, Ordinarius poterit exercitiorum spiritualium tempus pro ordinatione ad Diaconatum reducere, non tamen intra tres integros dies. Si vero sacri ordines sive beneplacito apostolico, sive decreto Episcopi ad normam can. 1006 § 3, gravi interveniente causa, servatis tamen servandis, praesertim cann. 975—978, distinctis et sesequentibus vel proximis diebus alicui conferantur, ita ut tempus non suppetat servandi praescriptum can. 1001. § 1. primissis semper sacro ordini, qui primus est conferendus, spiritualibus exercitiis saltem per sex integras dies, ceteris ordinibus, si fieri poterit, iudicio Episcopi, ad normam can. 1001, § 2, una saltem dies recessus praemittatur.«

Treba se dakle glede duhovnih vježbi točno držati propisa kan. 1001, § 1³⁹ i u onom slučaju, kada se komu imadu podijeliti dva ili sva tri viša reda unutar roka od mjesec dana; t. j. pred subdakonomat i pred prezbiteratom treba da se održe duhovne vježbe od 6 potpunih dana, a pred dakonomat takoder od 6 potpunih dana, osim ako ih Ordinarij (za dakonat) stegne na barem 3 potpuna dana. Imadu li se pako dva ili sva tri viša reda iz važnog razloga komu podijeliti u tako kratkom roku, da je radi nedostatka vremena nemoguće obdržavati propis kan. 1001, § 1, to treba pred onim višim redom, koji se prvi podjeljuje (t. j. pred subdakonomat odnosno dakonomat) održati duhovne vježbe od 6 potpunih dana, a pred svakim daljnim redom, ako bude po sudu biskupovom moguće, barem od 1 potpunog dana.

XII. Prelaz s jednoga obreda na drugi. Dekretom »Nemini licere« Kongregacije za istočnu Crkvu (pro Ecclesia Orientali) od 6. dec. 1928.⁴⁰ ovlašćuju se papinski poslanici (nuntii, internuntii,

³⁸ AAS, XX, 359s.

³⁹ »Qui ad primam tonsuram et ordines minores promovendi sunt, spiritualibus exercitiis per tres saltem integros dies; qui vero ad ordines sacros, saltem per sex integros dies vacent, sed si qui, intra semestre ad plures ordines majores promovendi sint, Ordinarius potest exercitiorum tempus pro ordinatione ad diaconatum reducere, non tamen infra tres dies«.

⁴⁰ AAS, XX, 416—417.

delegati apostolici), da mogu podijeliti potrebnom dozvolu za prelaz s jednoga obreda na drugi, izuzevši slučaj, kada prelazi svećenik. Dekret taj stupio je na snagu dne 1. jan. 1929.

Prema kan. 98, § 3⁴¹ potrebna je dozvola sv. Stolice za prelaz s jednoga obreda na drugi, t. j. sa latinskog na istočni i s istočnog na latinski. Gornjim dekretom ovlaštene su sada papinski poslanici, da dadu dozvolu za prelaz, izuzevši slučaj, kada se radi o prelazu svećenika. Danas se dakle može tražiti i dobiti dozvola ne samo iz Rima (od Kongregacije za istočnu Crkvu), nego i od nadležnog papinskog poslanika, koliko se ne radi o svećeniku; svećeniku treba i danas dozvola iz Rima.

Prekokupski posjedi zagrebačke biskupije.

Priopćio dr. L. Ivančan.

Godine 1749. kada je kraljica Marija Terezija dugotrajne nasledne ratove vodila, uvidili su njezini vojskovođe, da je Hrvatska krajina najveći broj i to najboljih vojnika podavala, pak je kraljica sa vojskovodama mislila, da je nadošao čas, kad bi bilo moguće utemeljiti još dvije pukovnije u krajevima, koji još tada nisu bili vojnički organizirani; tada se je počelo nastojati oko toga, da se ustroje dvije tako zvane banske pukovnije: glinska i kostajnička. Ovi su krajevi, gdje su stanovali budući krajišnjaci novo ustrojiti se imajućih pukovnija, od XV. stoljeća bili izvrgnuti turskim provalama, pak su tekom toga i slijedećih stoljeća, uslijed turskih napadaja pobjegli iz onih krajeva vlastelini, a još prije toga je iz bivše gorske županije nestalo Templara i Cistercita, te su oni krajevi sve do Kostajnice ostali bez plemića, koji su organizirali prije banderije, više za obranu svojih posjeda, nego li za zaštitu pučanstva. Poslije pada Carigrada, g. 1453., zatim propasti bosanskoga kraljevstva, a još prije pada Srbije počeli su s južnih krajeva prema sjeveru bježati Keglevići, Jelačići, Križanići i t. d. dočim su iz gorske županije moćna nekoć plemena grofova Błagajskih preselila se u Sloveniju a knezovi Zrinski u Međumurje. Jedini znamenitiji vlastelini u onim krajevima bili su još srednom XVIII. stoljeća zagrebački biskup, prepozit zagr. Kaptola i prior vranski, pak zagr. Kaptol. Hrvatski ban od god. 1742. do 1756. bio je Karlo grof Batthyán, koji je kao vojskovođa kraljice izbio za Hrvatske, dočim su glavni vođe plemstva i najupliviiji upravni činovnici bili, Ivan Rauch zagrebački i križevački veliki župan te podban, podžupani Sigmund Bužan i Josip Rafaj, protonotar Najšić, Josip Magdić i t. d. Najvećma je

⁴¹ »Nemini licet sine venia Apostolicae Sedis ad alium ritum transire, aut, post legitimum transitum, ad pristinum reverti«.